

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wsparcie podczas zajęć dydaktycznych Osób z Niepełnosprawnością narządu słuchu

Trener: Dariusz Bartosik

UPL coraz bardziej dostępny” nr FERS.03.01-IP.08-0170/24

Charakterystyka niepełnosprawności narządu słuchu – podejście praktyczne

Niepełnosprawność narządu słuchu obejmuje szerokie spektrum funkcjonowania – od lekkiego niedosłuchu po całkowitą głuchotę. W praktyce dydaktycznej kluczowe jest odejście od myślenia „medycznego” (ile decybeli ubytku) na rzecz podejścia funkcjonalnego: **jak dana osoba komunikuje się i w jakich warunkach najlepiej odbiera informacje.**

Osoby z niepełnosprawnością słuchu mogą korzystać z różnych strategii – mowy fonicznej, czytania z ruchu warg, języka migowego (np. Polski Język Migowy (PJM)), aparatów słuchowych lub implantów ślimakowych – i żadna z tych form nie powinna być zakładana „z góry”.

Z perspektywy specjalisty najważniejsze są trzy obszary:

komunikacja, dostęp do informacji i środowisko uczenia się. Komunikacja powinna być bezpośrednia, czytelna i wsparta wizualnie – kontakt wzrokowy, wyraźna artykulacja, unikanie mówienia tyłem oraz zapewnienie dobrej widoczności twarzy. Warto pamiętać, że czytanie z ruchu warg jest procesem wymagającym poznawczo i nie daje pełnego dostępu do treści – dlatego konieczne jest równoległe stosowanie materiałów pisemnych, prezentacji, schematów czy napisów.

Drugim kluczowym elementem jest **dostępność treści dydaktycznych**. Materiały powinny być udostępniane wcześniej, mieć przejrzystą strukturę i zawierać tekstowe odpowiedniki treści dźwiękowych (transkrypcje, napisy). W sytuacjach formalnych (np. wykład, egzamin) należy zapewnić racjonalne dostosowania, takie jak tłumacz PJM, systemy wspomagania słuchu (np. pętla indukcyjna) czy alternatywne formy zaliczeń – zawsze w porozumieniu ze studentem.

Trzeci obszar to **organizacja środowiska dydaktycznego**. Istotne są: dobre oświetlenie, ograniczenie hałasu tła, moderowanie dyskusji (jedna osoba mówi w danym momencie) oraz jasne sygnalizowanie zmian aktywności. Bariery często nie wynikają z samej niepełnosprawności, lecz z chaosu komunikacyjnego i braku struktury zajęć.

Podsumowując: skuteczne wsparcie nie polega na „upraszczaniu” treści, lecz na **zapewnieniu równorzędnego dostępu do informacji** poprzez elastyczne formy przekazu, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego w edukacji.

Rodzaje i skutki niepełnosprawności narządu słuchu w kontekście codziennego funkcjonowania

Niepełnosprawność narządu słuchu jest zróżnicowana zarówno pod względem **stopnia ubytku**, jak i **momentu jego wystąpienia**.

Wyróżnia się niedosłuch lekki, umiarkowany, znaczny oraz głęboki (głuchotę), a także podział na osoby **prelingwalne** (utrata słuchu przed nabyciem mowy) i **postlingwalne** (po opanowaniu języka). W praktyce oznacza to duże różnice w sposobie komunikowania się – jedne osoby posługują się głównie mową foniczną, inne korzystają z języka migowego (np. Polski Język Migowy (PJM)), a jeszcze inne łączą różne strategie (czytanie z ruchu warg, wspomaganie technologią).

W codziennym funkcjonowaniu kluczowym skutkiem jest **ograniczony dostęp do informacji dźwiękowej**. Dotyczy to nie tylko rozmów, ale także komunikatów publicznych, alarmów czy informacji przekazywanych w tle (np. na uczelni, w pracy, w przestrzeni publicznej). Osoby słabosłyszące często odbierają mowę fragmentarycznie, szczególnie w hałasie lub przy wielu rozmówcach, co zwiększa ryzyko nieporozumień i wymaga większego wysiłku poznawczego.

Istotnym obszarem są także **trudności komunikacyjne w relacjach społecznych**. Brak płynności w rozmowie, konieczność proszenia o powtórzenie czy tempo wypowiedzi rozmówców mogą prowadzić do wycofania lub ograniczenia aktywności społecznej. W środowisku edukacyjnym i zawodowym przekłada się to na trudności w pracy zespołowej, uczestnictwie w dyskusjach czy spontanicznych interakcjach.

Nie można pominąć również **konsekwencji poznawczych i emocjonalnych**. Stałe „dosłuchiwanie się” powoduje zmęczenie, obniżenie koncentracji oraz większe obciążenie pamięci roboczej. U części osób pojawia się frustracja, stres lub poczucie wykluczenia, zwłaszcza gdy środowisko nie zapewnia odpowiednich dostosowań.

Jednocześnie warto podkreślić, że dzięki technologiom (aparaty słuchowe, implanty, systemy wspomagające) oraz odpowiedniej organizacji otoczenia wiele barier można znacząco ograniczyć. Kluczowe jest **dopasowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb**, a nie do samej kategorii niepełnosprawności.

Adaptacja procesu kształcenia do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu słuchu (z przykładami)

Adaptacja procesu kształcenia powinna koncentrować się na **zapewnieniu równorzędnego dostępu do informacji**, a nie na obniżaniu wymagań. Kluczowe jest rozpoznanie preferowanego sposobu komunikacji (np. mowa, czytanie z ruchu warg, język migowy – Polski Język Migowy (PJM)) oraz wcześniejsze ustalenie niezbędnych dostosowań. W praktyce oznacza to łączenie rozwiązań organizacyjnych, dydaktycznych i technologicznych.

W obszarze **organizacji zajęć** istotne jest zapewnienie warunków sprzyjających odbiorowi treści: dobre oświetlenie twarzy prowadzącego, ograniczenie hałasu tła, mówienie twarzą do grupy oraz wyraźna struktura zajęć. Podczas dyskusji należy moderować wypowiedzi (jedna osoba mówi w danym momencie) i sygnalizować zmiany aktywności.

Przykład: prowadzący zapisuje plan zajęć na początku, wskazuje, kto zabiera głos, i podsumowuje kluczowe wnioski na tablicy.

W zakresie **dostępności materiałów dydaktycznych** kluczowe jest udostępnianie treści w formie wizualnej i tekstowej: prezentacje z czytelną strukturą, notatki, schematy, transkrypcje oraz napisy do materiałów audio-wideo. Materiały warto udostępnić przed zajęciami, aby umożliwić przygotowanie się.

Przykład: wykładowca przekazuje slajdy i słownik pojęć wcześniej, a nagranie wykładu publikuje z napisami i krótkim podsumowaniem tekstowym.

W obszarze **komunikacji i wsparcia** należy stosować rozwiązania adekwatne do potrzeb: tłumacz PJM, systemy wspomagania słuchu (np. pętla indukcyjna, mikrofon kierunkowy), a także proste praktyki – wyraźna artykulacja, pauzy, parafrazowanie kluczowych treści.

Przykład: podczas wykładu prowadzący używa mikrofonu kompatybilnego z systemem wspomagającym, robi krótkie przerwy na pytania i zapisuje definicje na slajdzie.

Wreszcie **dostosowanie oceniania** powinno zapewniać równy dostęp do wykazania efektów uczenia się: możliwość egzaminu z udziałem tłumacza, wydłużony czas, alternatywna forma (np. projekt zamiast odpowiedzi ustnej), jasne kryteria ocen.

Przykład: student zamiast egzaminu ustnego przygotowuje prezentację z materiałami wizualnymi i pisemnym komentarzem.

Podsumowując, skuteczna adaptacja polega na **elastycznym projektowaniu procesu dydaktycznego**, w którym treść, forma i organizacja zajęć są dostosowane do realnych sposobów odbioru informacji przez studenta.

Zasady adaptacji materiałów dydaktycznych (z przykładami)

Adaptacja materiałów dydaktycznych powinna zapewniać **pełny i równorzędny dostęp do treści**, niezależnie od sposobu ich pierwotnego przekazu. W przypadku osób z niepełnosprawnością narządu słuchu kluczowe jest przejście z komunikacji opartej na dźwięku na **formy wizualne i tekstowe**, przy jednoczesnym zachowaniu jakości merytorycznej.

1. Zasada równoważności informacji

Każda treść dźwiękowa powinna mieć swój odpowiednik tekstowy lub wizualny.

Przykład: nagranie wykładu → dodane napisy oraz transkrypcja; podcast → streszczenie i lista kluczowych pojęć.

2. Zasada czytelnej struktury

Materiały powinny być logicznie uporządkowane: nagłówki, podziały na sekcje, wyróżnienia kluczowych informacji.

Przykład: prezentacja zamiast długich bloków tekstu zawiera krótkie punkty, tytuły slajdów i podsumowania.

3. Zasada wspierania przekazu wizualnego

Treści powinny być wzmacniane przez schematy, wykresy, infografiki i ilustracje.

Przykład: opis procesu → diagram krok po kroku zamiast samego opisu słownego.

4. Zasada prostego i jednoznacznego języka

Należy unikać złożonych, wielokrotnie złożonych zdań i nadmiaru żargonu.

Przykład: zamiast „implementacja strategii operacjonalizacji” → „wdrożenie planu działania”.

5. Zasada dostępności multimedialnych

Materiały audio-wideo powinny zawierać napisy, a w razie potrzeby także tłumaczenie na język migowy (np. Polski Język Migowy (PJM)).

Przykład: film dydaktyczny z napisami zsynchronizowanymi z obrazem oraz opisem dźwięków (np. [śmiech], [hałas]).

6. Zasada wcześniejszego udostępnienia materiałów

Studenci powinni mieć możliwość zapoznania się z treścią przed zajęciami.

Przykład: prowadzący udostępnia slajdy i słownik pojęć dzień wcześniej.

7. Zasada kompatybilności technologicznej

Materiały powinny być dostępne w formatach umożliwiającym odczyt i edycję (np. Word, dostępny PDF).

Przykład: PDF z warstwą tekstową zamiast skanu, który uniemożliwia wyszukiwanie treści.

8. Zasada spójności i powtarzalności

Układ materiałów powinien być przewidywalny, co ułatwia orientację.

Przykład: każdy moduł kursu ma ten sam schemat: cele → treść → podsumowanie → zadanie.

Podsumowanie praktyczne

Dobrze zaadaptowane materiały to takie, które **nie wymagają „domyślania się” treści z kontekstu dźwiękowego**, lecz oferują jasny, wizualno-tekstowy przekaz. W praktyce oznacza to projektowanie materiałów „od początku jako dostępnych”, a nie ich późniejsze poprawianie.

Zasady przygotowywania prezentacji i materiałów wizualnych dla osób z niepełnosprawnością narządu słuchu (z przykładami)

Projektując prezentacje i materiały wizualne dla osób z niepełnosprawnością słuchu, należy przyjąć zasadę: **slajd ma nie tylko wspierać wypowiedź, ale w dużej mierze ją zastępować**. Oznacza to, że kluczowe treści muszą być dostępne w formie tekstowej i wizualnej, ponieważ przekaz ustny może być odbierany częściowo lub wcale.

1. Zasada kompletności przekazu na slajdzie

Slajdy powinny zawierać najważniejsze informacje, a nie jedynie hasła.

Przykład: zamiast jednego słowa „Motywacja” → 3–4 krótkie punkty wyjaśniające pojęcie.

2. Zasada czytelności i prostoty

Stosuj krótkie zdania, jasne komunikaty i duże czcionki (min. 24–28 pkt).

Unikaj przeładowania treścią.

Przykład: zamiast długiego akapitu → wypunktowana lista z maks. 5 elementami.

3. Zasada silnego wsparcia wizualnego

Wykorzystuj schematy, wykresy, infografiki i ikony, które ilustrują treść.

Przykład: proces zamiast opisu → diagram kroków lub oś czasu.

4. Zasada wysokiego kontrastu

Tekst musi być wyraźnie widoczny na tle (np. ciemny tekst na jasnym tle lub odwrotnie).

Przykład: czarny tekst na białym tle zamiast szarego na jasnym.

5. Zasada synchronizacji treści

Treść wizualna powinna być spójna z tym, co mówi prowadzący – bez „ukrytych informacji”.

Przykład: jeśli prowadzący omawia definicję, jej pełna wersja powinna być na slajdzie.

6. Zasada dostępności materiałów multimedialnych

Filmy i nagrania muszą mieć napisy, a w razie potrzeby także tłumaczenie na język migowy (np. Polski Język Migowy (PJM)).

Przykład: materiał wideo z napisami uwzględniającymi również dźwięki [oklaski], [śmiech].

7. Zasada przewidywalnej struktury

Każdy slajd powinien mieć tytuł i logiczny układ (np. definicja → przykład → wniosek).

Przykład: powtarzalny układ prezentacji ułatwia orientację i śledzenie treści.

8. Zasada ograniczenia elementów rozpraszających

Unikaj nadmiaru animacji, migających elementów i zbędnych dekoracji.

Przykład: zamiast dynamicznych przejść → statyczne, spokojne slajdy.

9. Zasada wsparcia notowania i utrwalania

Slajdy powinny umożliwiać szybkie uchwycenie sensu i ułatwiać robienie notatek.

Przykład: wyróżnienie słów kluczowych i dodanie podsumowania na końcu sekcji.

10. Zasada wcześniejszego udostępnienia

Materiały warto przekazać studentom przed zajęciami.

Przykład: slajdy w formacie PDF/Word dostępne dzień wcześniej.

Podsumowanie praktyczne

Dobra prezentacja dla osób z niepełnosprawnością słuchu to taka, która **jest samonośna informacyjnie** – nawet bez komentarza ustnego pozostaje zrozumiała. Oznacza to połączenie przejrzystego tekstu, czytelnej struktury i silnego wsparcia wizualnego, zgodnie z zasadami dostępności i projektowania uniwersalnego.

Zasady dostosowania zaliczeń i egzaminów do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu słuchu (z przykładami)

Dostosowanie zaliczeń i egzaminów powinno opierać się na zasadzie **równego dostępu do weryfikacji efektów uczenia się**, bez obniżania wymagań merytorycznych. Kluczowe jest usunięcie barier komunikacyjnych i organizacyjnych, które mogą zakłócać ocenę rzeczywistych kompetencji studenta.

1. Zasada adekwatnej formy egzaminu

Forma zaliczenia powinna uwzględniać sposób komunikacji studenta.

Przykład: zamiast egzaminu ustnego – egzamin pisemny, projekt lub prezentacja z elementami wizualnymi; w przypadku egzaminu ustnego – udział tłumacza (np. Polski Język Migowy (PJM)).

2. Zasada wsparcia komunikacyjnego

Należy zapewnić narzędzia umożliwiające pełne zrozumienie poleceń i pytań.

Przykład: tłumacz PJM, napisy do materiałów egzaminacyjnych, zapis pytań na piśmie, komunikacja przez czat podczas egzaminu online.

3. Zasada jasnych i jednoznacznych instrukcji

Polecenia powinny być krótkie, precyzyjne i dostępne w formie tekstowej.

Przykład: zamiast ustnego wyjaśniania zasad egzaminu – przekazanie ich w formie pisemnej wraz z przykładami.

4. Zasada elastyczności czasu

Osoby z niepełnosprawnością słuchu mogą potrzebować więcej czasu na przetwarzanie informacji.

Przykład: wydłużenie czasu egzaminu o 25–50%, szczególnie gdy korzystają z tłumacza.

5. Zasada eliminacji barier środowiskowych

Warunki egzaminu powinny sprzyjać koncentracji i komunikacji.

Przykład: ciche pomieszczenie, dobre oświetlenie (widoczność twarzy egzaminatora), brak zakłóceń.

6. Zasada równoważności oceny

Zmiana formy egzaminu nie może zmieniać poziomu trudności ani kryteriów oceniania.

Przykład: student realizuje projekt zamiast odpowiedzi ustnej, ale oceniany jest według tych samych efektów uczenia się.

7. Zasada przygotowania i informacji

Student powinien wcześniej znać formę egzaminu i dostępne dostosowania.

Przykład: informacja o możliwości skorzystania z tłumacza lub alternatywnej formy zaliczenia przekazana na początku semestru.

8. Zasada wsparcia w egzaminach ustnych

Jeśli egzamin ustny jest konieczny, należy zapewnić warunki komunikacyjne.

Przykład: egzaminator mówi twarzą do studenta, w umiarkowanym tempie, a pytania są równolegle zapisywane.

9. Zasada dostępności egzaminów online

W środowisku zdalnym należy zadbać o dostępność technologii.

Przykład: platforma umożliwiająca napisy, czat, udostępnianie treści pisemnych oraz kompatybilność z narzędziami wspierającymi.

Podsumowanie praktyczne

Dostosowanie egzaminów polega na tym, aby **sprawdzana była wiedza i kompetencje, a nie zdolność do odbioru komunikatów dźwiękowych.**

Najważniejsze jest indywidualne podejście, jasna komunikacja i zastosowanie takich form oceny, które umożliwiają studentowi pełne zaprezentowanie swoich umiejętności.

Stosowanie technik asystujących (z przykładami)

Techniki asystujące w pracy dydaktycznej z osobami z niepełnosprawnością narządu słuchu to zestaw rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, które **wspierają odbiór informacji oraz komunikację w czasie rzeczywistym**. Ich dobór powinien być zawsze indywidualny i uzgodniony ze studentem – kluczowe jest nie tyle „posiadanie sprzętu”, ile jego **efektywne włączenie w proces dydaktyczny**.

Jednym z podstawowych rozwiązań są **systemy wspomagania słuchu**, takie jak pętla indukcyjna czy system FM. Umożliwiają one bezpośrednie przekazywanie dźwięku z mikrofonu prowadzącego do aparatu słuchowego lub implantu, redukując wpływ hałasu otoczenia.

Przykład: podczas wykładu prowadzący korzysta z mikrofonu, a student odbiera dźwięk bezpośrednio w aparacie słuchowym, co znacząco poprawia zrozumienie.

Coraz większe znaczenie mają **narzędzia do automatycznej transkrypcji i napisów na żywo**. Umożliwiają one śledzenie wypowiedzi w formie tekstowej w czasie rzeczywistym.

Przykład: podczas zajęć online włączone są automatyczne napisy, a dodatkowo prowadzący udostępnia zapis rozmowy po zakończeniu spotkania.

W sytuacjach wymagających pełnej dostępności komunikacyjnej stosuje się **wsparcie tłumacza języka migowego**, np. Polski Język Migowy (PJM). Tłumacz przekazuje treść wypowiedzi na język migowy i odwrotnie, umożliwiając aktywne uczestnictwo w zajęciach.

Przykład: na wykładzie lub egzaminie obecny jest tłumacz PJM, a prowadzący zwraca się bezpośrednio do studenta.

Warto także wykorzystywać **narzędzia wspierające komunikację pisemną i wizualną**, takie jak czat, tablice online czy aplikacje do współdzielenia notatek.

Przykład: podczas dyskusji studenci zapisują pytania na czacie, co pozwala osobie z niepełnosprawnością słuchu na bieżące śledzenie rozmowy.

Istotnym elementem są również **rozwiązania organizacyjne**, które często są równie ważne jak technologia: moderowanie dyskusji, powtarzanie pytań z sali, zapisywanie kluczowych informacji na tablicy.

Przykład: prowadzący każdorazowo powtarza pytanie zadane przez studenta i zapisuje najważniejsze wnioski.

Podsumowując, skuteczne stosowanie technik asystujących polega na **łączeniu technologii z dobrymi praktykami dydaktycznymi**. Nawet najlepsze narzędzie nie będzie efektywne bez świadomego sposobu prowadzenia zajęć i dbałości o przejrzystą komunikację.

Wytyczne dla nauczyciela akademickiego wobec studenta niesłyszącego – rozszerzone dobre praktyki

Poniższe wytyczne stanowią **pogłębiony, praktyczny standard pracy dydaktycznej**, oparty na doświadczeniu akademickim i zasadach dostępności.

Obejmują cały cykl kształcenia: od planowania zajęć po ocenianie.

1. 🔍 Indywidualizacja i rozpoznanie potrzeb (fundament pracy)

Każdy student niesłyszący funkcjonuje inaczej – różnice mogą dotyczyć języka, sposobu przetwarzania informacji i doświadczeń edukacyjnych.

Dobre praktyki:

- przeprowadź krótką rozmowę lub ankietę diagnostyczną na początku semestru
- ustal preferencje komunikacyjne (np. mowa, czytanie z ruchu warg, Polski Język Migowy (PJM))
- zapytaj o wcześniejsze doświadczenia edukacyjne (co działało, co nie)
- ustal zasady kontaktu (np. e-mail, platforma, konsultacje)

Przykład:

Student informuje, że najlepiej pracuje na materiałach tekstowych – wykładowca udostępnia rozszerzone notatki zamiast skrótowych slajdów.

2. ? Projektowanie dydaktyczne (UDL w praktyce)

Zajęcia powinny być zaprojektowane zgodnie z zasadą: **różne drogi dostępu do tej samej wiedzy.**

Dobre praktyki:

- łącz przekaz ustny z wizualnym i tekstowym
- stosuj powtarzalną strukturę zajęć
- projektuj materiały „od razu dostępne”, a nie poprawiane później
- ogranicz zależność od przekazu dźwiękowego

Przykład:

Wykład zawiera: slajdy + schemat + krótkie podsumowanie tekstowe + zadanie utrwalające.

3. ❓ **Komunikacja dydaktyczna (kluczowy obszar)**

Najczęstsze bariery wynikają z komunikacji, nie z samej niepełnosprawności.

Dobre praktyki:

- mów twarzą do studentów (widoczność ust i mimiki)
- utrzymuj naturalne tempo (nie przesadnie wolne ani szybkie)
- stosuj krótkie zdania i logiczne segmenty
- rób pauzy po kluczowych informacjach
- unikaj mówienia podczas pisanie na tablicy

Przykład:

Po wprowadzeniu pojęcia wykładowca robi pauzę i pokazuje jego definicję na slajdzie.

4. Zarządzanie interakcją i dynamiką grupy

Zajęcia interaktywne są szczególnie wymagające dla osób niesłyszących.

Dobre praktyki:

- jedna osoba mówi w danym momencie
- wskazuj osobę zabierającą głos
- powtarzaj pytania i komentarze z sali
- zapisuj kluczowe wnioski

Przykład:

„Padło pytanie o różnicę między X a Y – zapiszę je na tablicy i odpowiem.”

5. [?] Materiały dydaktyczne – standard dostępności

Materiały są dla studenta niesłyszącego **głównym źródłem wiedzy**, nie dodatkiem.

Dobre praktyki:

- udostępniaj materiały przed zajęciami
- stosuj jasną strukturę (nagłówki, punkty, podsumowania)
- unikaj „slajdów hasłowych” bez wyjaśnień
- zapewnij napisy i/lub transkrypcje do materiałów audio-wideo

Przykład:

Do wykładu dołączony jest plik PDF z rozwinięciem treści ze slajdów.

6. Technologie wspierające – świadome użycie

Technologia nie zastąpi dydaktyki, ale może znacząco zwiększyć dostępność.

Dobre praktyki:

- korzystaj z napisów automatycznych (online)
- używaj mikrofonu (ważne dla aparatów słuchowych)
- wykorzystuj czat jako równoległy kanał komunikacji
- stosuj narzędzia do współdzielenia notatek

Przykład:

Podczas zajęć online student może zadawać pytania na czacie zamiast głosowo.

7. ? Dostosowanie oceniania i egzaminów

Ocena powinna mierzyć wiedzę, a nie zdolność odbioru dźwięku.

Dobre praktyki:

- zapewnij pisemne wersje pytań
- rozważ alternatywne formy zaliczeń
- wydłuż czas pracy (jeśli potrzebne)
- zapewnij wsparcie komunikacyjne (np. tłumacz)

Przykład:

Egzamin ustny → prezentacja + odpowiedzi pisemne + pytania przekazane w formie tekstowej.

8. ? Organizacja środowiska dydaktycznego

Otoczenie ma ogromny wpływ na efektywność komunikacji.

Dobre praktyki:

- dobre oświetlenie twarzy
- ograniczenie hałasu
- odpowiednie ustawienie sali (widoczność prowadzącego)
- unikanie chaosu organizacyjnego

Przykład:

Zajęcia odbywają się w sali z dobrym oświetleniem, prowadzący stoi przodem do grupy.

9. ↻ Monitorowanie i elastyczność

Dostosowania nie są „jednorazowe” – wymagają korekty.

Dobre praktyki:

- regularnie pytaj studenta o efektywność rozwiązań
- reaguj na trudności na bieżąco
- wprowadzaj drobne usprawnienia

Przykład:

Po kilku zajęciach student zgłasza trudności → wykładowca zaczyna częściej zapisywać kluczowe pojęcia.

10. ? Postawa i relacja dydaktyczna

Postawa wykładowcy ma ogromne znaczenie dla komfortu studenta.

Dobre praktyki:

- traktuj studenta partnersko
- unikaj nadopiekuńczości i obniżania wymagań
- buduj atmosferę bezpieczeństwa
- dawaj czas na odpowiedź

Przykład:

Wykładowca cierpliwie czeka na odpowiedź i nie przerywa studentowi.

🔑 Podsumowanie eksperckie

Skuteczna praca ze studentem niesłyszącym opiera się na trzech filarach:

- ☐ **komunikacja wizualno-tekstowa**
- ☐ **dobra organizacja dydaktyczna**
- ☐ **indywidualizacja wsparcia**

Największym błędem nie jest brak technologii, lecz **brak struktury, jasności i przewidywalności**.

Dobrze przygotowany wykładowca nie „dostosowuje zajęć dla jednej osoby” – on **projektuje zajęcia tak, aby były dostępne dla wszystkich**.

**Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego**

**Rzeczpospolita
Polska**

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Autor: ZESPÓŁ EKSPERTÓW MANAGER (ZEM) ul. Czyżówka 14, lok 0.9, 30 526 Kraków

© Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, 2026.

Niniejszy utwór został opracowany w ramach projektu współfinansowanego z programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS).

Utwór jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0).

Treść licencji dostępna jest pod adresem: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>